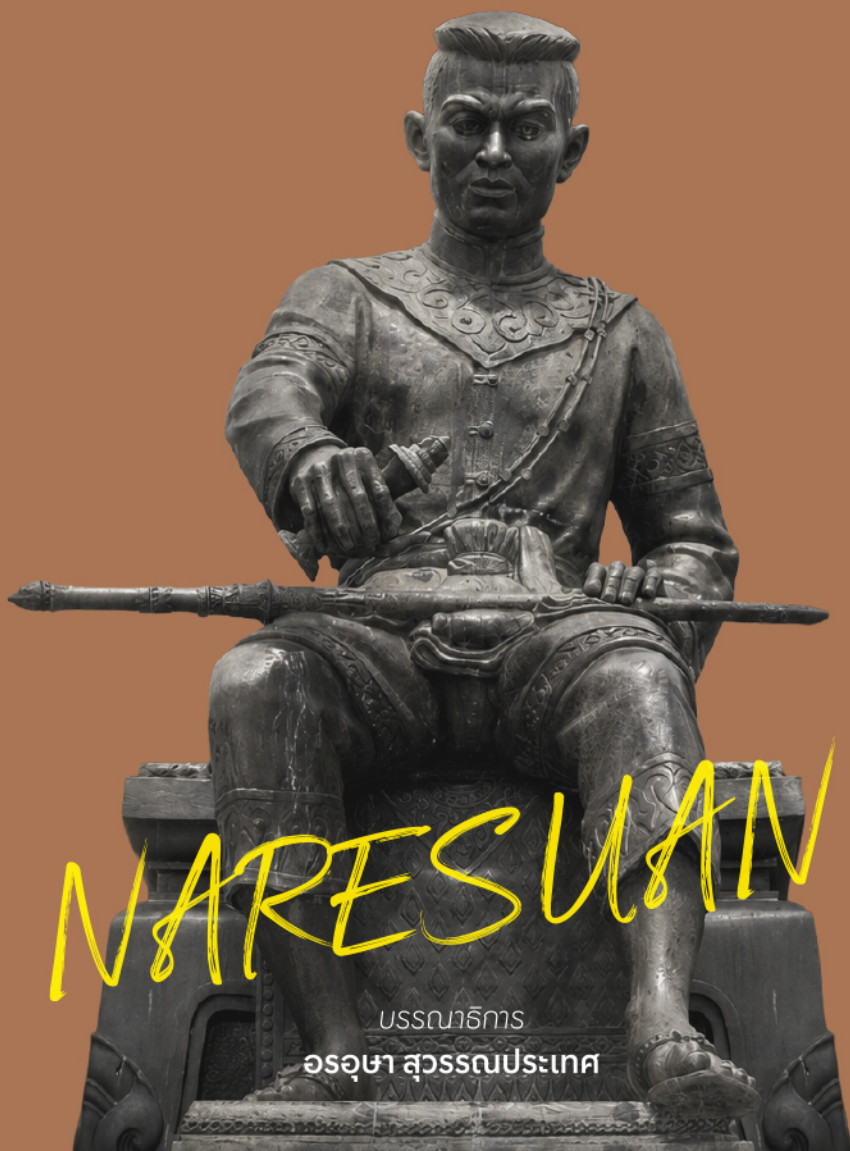

พระราชประวัติ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

ฉบับอ่านในไฟ

NARESUAN

บรรณาธิการ

อรอุษา สุวรรณประเทศ

NARESUAN

พระราชประวัติ
สมเด็จพระนเรศวรมหาราช

ฉบับอ่านใจ

บรรณาธิการ
อรอุษา สุวรรณประเทศ

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University Publishing House

www.nupress.grad.nu.ac.th

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร 99 หมู่ 9 อาคารมหาธรรมราชา ชั้น 1 มหาวิทยาลัยนเรศวร
ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทร. 0 5596 8833-8836 E-mail : nuph@nu.ac.th

www.nupress.grad.nu.ac.th สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร @nupress

สงวนลิขสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร ห้ามทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชนไม่ว่าส่วนใด
ส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ ไม่ว่าในรูปแบบใด ๆ นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร เท่านั้น

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

NARESUAN พระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราชฉบับอ่านใหม่-- พิษณุโลก : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2569.
180 หน้า.-- (หนังสือ 36 ปี มหาวิทยาลัยนเรศวร)

1. นเรศวรมหาราช, สมเด็จพระ, 2098-2148. I. อรุษา สุวรรณประเทศ. II. ชื่อเรื่อง

923.1593

ISBN 978-616-426-431-1

ISBN (e-book) 978-616-426-432-8

ราคา 200 บาท

พิมพ์ครั้งแรก กรกฎาคม พ.ศ. 2569

จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

- วางจำหน่ายที่
- ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทร. 0 2218 9812
 - ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 0 2579 0113
 - ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ถนนพระจันทร์ แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 โทร. 0 2613 3899
 - สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร อาคารมหาธรรมราชา จังหวัดพิษณุโลก 65000 โทร. 0 5596 8833-8836

ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ศรินทร์ทิพย์ แทนธานี • ดร.เดช บุญนา • ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรชาติ ปาฐกสุข •
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์ • ศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ ชูทรงเดช

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุษา สุวรรณประเทศ

ผู้เขียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุษา สุวรรณประเทศ • ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาคภูมิ สุขเจริญ • ดร.สุวรรณี ทองรอด •
ดร.สุรเชษฐ์ สุหาเลิศ • นายชินภัทร หนูสงค์ • นางสาวบุษกร แก้วอ่ำ • นายเจษฎาภรณ์ อัญญา

ประสานงาน ภัคคีณี เทิดสิทธิกุล

ฝ่ายขาย/การเงิน มลथा โพธิ์เงิน • วสันต์ มาสวัสดิ์

ออกแบบปก/รูปเล่ม สรญา แสงเย็นพันธ์

พิมพ์ที่ บริษัท กู๊ดเอด พรินท์ติ้ง แอนด์ แพคเกจจิ้ง กรุ๊ป จำกัด 6/1 ซอยเสวีไฮ 58 แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร

สารจาก

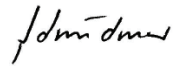
ศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ จินายน

36 ปีแห่งการสถาปนามหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นห้วงเวลาที่ ทำให้เห็นพลังจากปณิธาน ความมุ่งมั่น และความร่วมแรงร่วมใจของ บุคลากร นิสิต ศิษย์เก่า ตลอดจนภาคีเครือข่ายจากทุกภาคส่วน ที่ได้ ร่วมกันสร้างสถาบันแห่งนี้ให้เติบโตจากมหาวิทยาลัยขนาดเล็กในภูมิภาค สู่การเป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ

หนังสือชุดที่ระลึกครบรอบ 36 ปี มหาวิทยาลัยนเรศวรนี้ ได้ทำ หน้าที่บันทึกเหตุการณ์และรวบรวมความสำเร็จที่ผ่านมาเป็นประจักษ์ พยานแห่งความทรงจำร่วมของประชาคมมหาวิทยาลัย เป็นเรื่องราวของ ผู้คน ความคิด ความฝัน และความเสียสละที่ได้หล่อหลอมอัตลักษณ์ ของมหาวิทยาลัยตลอดระยะเวลากว่าสามทศวรรษ

เมื่อหวนระลึกถึงช่วงแรกเริ่มของการวางรากฐานมหาวิทยาลัย นเรศวร เราต่างตระหนักดีว่าความสำเร็จที่ปรากฏในวันนี้มิได้เกิดขึ้น โดยบังเอิญ หากเกิดจากการมองเห็นโอกาสการวางแผนอย่างเป็นระบบ และความเชื่อมั่นว่าการศึกษา คือพลังสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิต ของประชาชน และความเข้มแข็งของประเทศชาติ การสร้างมหาวิทยาลัย มิใช่เพียงการก่อสร้างอาคารหรือจัดตั้งหลักสูตร หากคือการสร้างคน สร้างปัญญา และสร้างอนาคต และสิ่งสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ของมหาวิทยาลัย คือเสรีภาพในการคิด การแสวงหาความรู้ และการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ อันเป็นรากฐานที่ทำให้ปัญญาออกมา และ ทำให้มหาวิทยาลัยสามารถรับใช้สังคมได้อย่างแท้จริง

ในวาระครบรอบ 36 ปีแห่งการสถาปนา ขอแสดงความชื่นชม
และยินดีกับประชาคมมหาวิทยาลัยนเรศวรทุกท่าน พร้อมทั้งขออำนาจ
คุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ได้โปรดอำนวยพรให้
มหาวิทยาลัยนเรศวรเจริญรุ่งเรือง เป็นภูมิปัญญาของแผ่นดินที่ส่องแสง
แห่งความหวังให้สังคมไทย และดำรงไว้ซึ่งเสรีภาพทางวิชาการสืบไป

ศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ จินายน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร

พ.ศ. 2536–2544 และ พ.ศ. 2552–2560

สารจาก

ศาสตราจารย์พิเศษ เกษียร ณ.มณฑล สงวนเสริมศรี

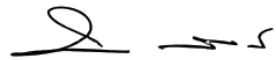
มหาวิทยาลัยนเรศวรที่พัฒนามาอย่างต่อเนื่องตลอดกว่าสามทศวรรษ เป็นช่วงเวลาแห่งการสั่งสมองค์ความรู้ ประสบการณ์ และคุณูปการที่มีต่อสังคมไทยมาโดยลำดับ จากสถาบันอุดมศึกษาที่ถือกำเนิดขึ้นเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในภูมิภาค มหาวิทยาลัยนเรศวรได้พัฒนาเป็นสถาบันการศึกษาชั้นนำที่มีบทบาทสำคัญทั้งด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

เมื่อข้าพเจ้าได้รับโอกาสให้เข้ามารับผิดชอบการบริหารมหาวิทยาลัยต่อจากคณะผู้บริหารรุ่นก่อนหน้า ภารกิจสำคัญประการหนึ่งคือการสานต่อเจตนารมณ์และวิสัยทัศน์ที่ได้วางรากฐานไว้อย่างมั่นคง พร้อมทั้งพัฒนามหาวิทยาลัยให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกวิชาการและสังคมในศตวรรษใหม่

ในช่วงเวลาดังกล่าว มหาวิทยาลัยได้มุ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการในทุกศาสตร์ โดยเฉพาะกลุ่มวิทยาศาสตร์สุขภาพ อันเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพของประเทศ การขยายโอกาสทางการศึกษา การส่งเสริมงานวิจัย และการสร้างนวัตกรรม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน สิ่งที่น่าภาคภูมิใจยิ่งกว่าความเจริญก้าวหน้าทางกายภาพ คือการเติบโตของทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของมหาวิทยาลัย คณาจารย์ บุคลากร นิสิต และศิษย์เก่า ล้วนเป็นพลังขับเคลื่อนที่ทำให้มหาวิทยาลัยนเรศวรสามารถดำรงความเป็นสถาบันแห่งปัญญาและคุณธรรมได้อย่างมั่นคง

ผลสำคัญประการหนึ่งคือ หนังสือที่นำเสนอองค์ความรู้
เนื่องในโอกาสครบรอบ 36 ปี มหาวิทยาลัยนเรศวรที่ท่านถืออยู่ในมือนี้
เป็นการรวบรวมเรื่องราวแห่งพัฒนาการ ความสำเร็จและผลึกทางปัญญา
ของประชาคมมหาวิทยาลัย ผลผลิตจากความมุ่งมั่นที่ร่วมกันสร้างสรรค์
สถาบันแห่งนี้ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและสังคม

ในวาระอันเป็นมงคลนี้ ข้าพเจ้าจึงขอแสดงความชื่นชมต่อ
ผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากร นิสิต ศิษย์เก่า และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
ทุกท่าน ที่ได้ร่วมกันธำรงรักษาและพัฒนามหาวิทยาลัยนเรศวร ให้เจริญ
ก้าวหน้าสืบมา และขออำนวยพรให้มหาวิทยาลัยนเรศวรยังคงยืนหยัด
เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่สร้างองค์ความรู้ สร้างคนดี สร้างปัญญา และ
สร้างคุณประโยชน์แก่สังคมต่อไปในอนาคต

ศาสตราจารย์พิเศษ เกียรติคุณ ดร.มณฑล สงวนเสริมศรี

อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร

พ.ศ. 2544–2548 และ พ.ศ. 2548–2552

สารจาก

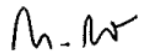
ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา เจารัมย์

ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีมหาวิทยาลัยนเรศวรได้ก้าวผ่านหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างรวดเร็วทั้งด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และโครงสร้างประชากรมหาวิทยาลัยจึงต้องปรับตัวให้เท่าทันต่อบริบทใหม่ พร้อมทั้งรักษาอัตลักษณ์แห่งความเป็นตนเองให้มั่นคง การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมงานวิจัยและนวัตกรรม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับนานาชาติ ตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ล้วนเป็นภารกิจสำคัญที่มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่คนรุ่นใหม่

เมื่อได้มีโอกาสบริหารมหาวิทยาลัยในช่วงเวลาดังกล่าว ภารกิจสำคัญคือการดำเนินงานตามนโยบายการพัฒนาประเทศด้านการพัฒนากำลังคน ผ่านการเปิดโอกาสทางการศึกษา การส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการ และการสร้างองค์ความรู้ในหลากหลายมิติ สิ่งที่พิสูจน์ได้ประการหนึ่งคือ โอกาสทางการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยม ระดับปริญญาตรีจนถึงบัณฑิตศึกษา การเจริญเติบโตของประชาคม และศักยภาพของมหาวิทยาลัยนเรศวรเหล่านี้จึงเป็นที่ประจักษ์ในวงกว้าง การเดินทางของมหาวิทยาลัยนเรศวรจึงเป็นเสมือนสายธารแห่งปัญญา ที่ไหลต่อเนื่องไม่ขาดสาย

หนังสือชุดที่ระลึกครบรอบ 36 ปี มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงเป็นอีกหนึ่งข้อพิสูจน์ถึงความมุ่งมั่นที่สั่งสมมาตลอดเส้นทางพัฒนาเป็นหลักฐานแห่งความภาคภูมิใจของประชาคมมหาวิทยาลัยนเรศวรทุกคน และเป็นพลังสำคัญในการก้าวเดินสู่อนาคตด้วยความเชื่อมั่น

ข้าพเจ้าขอแสดงความชื่นชมต่อคณะผู้จัดทำหนังสือที่ได้รวบรวมเรื่องราวอันทรงคุณค่าไว้เป็นมรดกทางปัญญา และความทรงจำร่วมของสถาบัน และขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย ตลอดจนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาคมเคารพนับถือ โปรดอภิบาลให้มหาวิทยาลัยนเรศวรเจริญก้าวหน้า เป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้ คุณธรรม และกำลังคนคุณภาพของประเทศชาติต่อไป

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา เงรัมย์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร
พ.ศ. 2561-2565

สารจาก

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีนทร์ทิพย์ แขนรานี

ในวาระครบรอบ 36 ปีแห่งการสถาปนามหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยได้ก้าวเดินมาอย่างต่อเนื่องบนรากฐานของปณิธาน ในการสร้างปัญญา พัฒนาคน และรับใช้สังคม พร้อมทั้งมุ่งพัฒนาสู่การเป็น “มหาวิทยาลัยเพื่อสังคมของผู้ประกอบการ” ที่ส่งเสริมให้บุคลากรและนิสิตมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำ และสามารถเปลี่ยนองค์ความรู้ให้เป็นคุณค่า เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ มหาวิทยาลัยนเรศวรตระหนักดีว่าการสร้างอนาคตมิได้หมายถึงการละทิ้งอดีต ตรงกันข้าม การก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคงนั้นจำเป็นต้องตั้งอยู่บนความเข้าใจ ในรากเหง้าความเป็นมาของตนเอง เพราะผู้ที่รู้จักอดีตย่อมเข้าใจ ปัจจุบัน และสามารถออกแบบอนาคตได้เหมาะสม ทิศทางมหาวิทยาลัยนเรศวรถือกำเนิดขึ้นบนผืนแผ่นดินภาคเหนือตอนล่าง พื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน การทำความเข้าใจพื้นที่แห่งนี้จึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงกับสังคมและตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน

ภาคเหนือตอนล่างเป็นอาณาบริเวณที่มีความสำคัญทั้งในมิติประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นพื้นที่รอยต่อที่เชื่อมโยงกับอาณาจักรสำคัญในอดีต อาทิ สุโขทัย ล้านนา ล้านช้าง อโยธยา และอังวะ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ของหัวเมืองฝ่ายเหนือ เป็นชุมทางการค้า การคมนาคม และการป้องกันพระราชอาณาเขตในสมัยโบราณ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน

ศิลปกรรม และวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่ ล้วนสะท้อนให้เห็นพลวัตของสังคมที่มีชีวิต มีความหลากหลาย และมีความสัมพันธ์กับภูมิภาคโดยรอบมาอย่างยาวนาน

อย่างไรก็ตาม ประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาของหัวเมืองฝ่ายเหนือยังมีอีกหลายมิติที่ควรได้รับการศึกษา อธิบาย และเผยแพร่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะมุมมองจากพื้นที่และจากชุมชน ซึ่งจะช่วยให้เราเข้าใจพัฒนาการของสังคม วัฒนธรรม และความเป็นรัฐในบริบทของความเปลี่ยนแปลงได้ลึกซึ้งมากขึ้น ในขณะเดียวกัน พื้นที่ภาคเหนือตอนล่างในปัจจุบันยังคงมีบทบาทสำคัญในฐานะพื้นที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐประชาชนจีน และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา จึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงต่อการพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรม และความร่วมมือในระดับภูมิภาค

หนังสือชุดที่ระลึกครบรอบ 36 ปี มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงจัดทำขึ้นเพื่อรวบรวม ถ่ายทอด และเผยแพร่องค์ความรู้จากนักวิชาการของมหาวิทยาลัยนเรศวรในหลากหลายสาขา ทั้งด้านประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาของภาคเหนือตอนล่าง ตลอดจนผลงานวิจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมในด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ หนังสือชุดนี้จึงมิได้เป็นเพียงบันทึกความทรงจำในวาระสำคัญของมหาวิทยาลัย หากยังเป็นหลักฐานของพลังทางปัญญาที่มหาวิทยาลัยนเรศวรได้สร้าง สังคม และส่งต่อให้แก่สังคมไทย

ในนามของมหาวิทยาลัยนเรศวร ขอแสดงความชื่นชมและขอบคุณคณะผู้จัดทำ บรรณาธิการ ผู้เขียน และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์หนังสือชุดนี้ด้วยความมุ่งมั่น ความวิริยะอุตสาหะ และความรับผิดชอบทางวิชาการ การสร้างความรู้จากรากฐานของท้องถิ่น และการนำองค์ความรู้ไปสร้างประโยชน์แก่สังคม ถือเป็นพันธกิจสำคัญของมหาวิทยาลัยนเรศวร สมดังปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่ว่า “สืบสานให้สังคมไทยเป็นไทจากอวิชชา”

ขอให้หนังสือชุดนี้เป็นแหล่งความรู้ แรงบันดาลใจ และมรดกทางปัญญาที่เชื่อมโยงอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของมหาวิทยาลัยนเรศวร ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนสังคมไทยให้ก้าวหน้าอย่างมั่นคง และยั่งยืนสืบไป

รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ทิพย์ แทนธานี
รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร

คำนำ

เพื่อเฉลิมฉลองครบรอบ 36 ปี แห่งมหาวิทยาลัยนเรศวร ในปี พ.ศ. 2569 ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบเขียนหนังสือเกี่ยวกับพระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ในโครงการจัดพิมพ์หนังสือ โดยในที่ประชุมคณะกรรมการได้อภิปรายกันว่าพระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราชนั้นมีผู้เขียนไว้มากมาย รวมถึงข้าพเจ้าเองที่ได้ทำวิจัย และตีพิมพ์หนังสือ “สมเด็จพระนเรศวรมหาราช พลังขับเคลื่อนเบื้องหลังประชาชาติ” ไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2552 คงจะไม่มีอะไรใหม่ให้เขียนถึงมากนักกระมัง เมื่อได้ยินช่นนี้ ในทันทีข้าพเจ้าเองกลับเห็นเป็นโอกาสที่จะนำ “เรื่องเก่า” มาเล่าใหม่ ด้วย “มุมมองร่วมสมัย” เพื่อเชื่อมโยงพระมหาวีรกรรมในอดีตที่สร้างคุณูปการอันไพศาล สืบอุดมการณ์มาจนถึง “มหาวิทยาลัยนเรศวร” ในปัจจุบัน เป็นคุณค่าที่เป็นอมตะ และจะยังคงได้รับการบอกกล่าวเล่าขานกันสืบต่อไปตราบชั่วกาลปาวสาน

ข้าพเจ้าจึงเริ่มต้นด้วยการเชื้อเชิญและชักชวนกัลยาณมิตร ผู้เป็นลูกศิษย์ทั้งศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันมาอ่านหนังสือ “สมเด็จพระนเรศวรมหาราช พลังขับเคลื่อนเบื้องหลังประชาชาติ” ของข้าพเจ้าใหม่อีกครั้ง แล้วเลือกถอดรหัสความหมายของตัวอักษรโรมันแต่ละตัวในพระนาม “**NARESUAN**” มานำเสนอเป็นเนื้อหาหลักของหนังสือเล่มนี้ ได้แก่

- N** Name ว่าด้วยเรื่องของ “พระนามนเรศวร”
- A** Attack การสงครามและยุทธวิธีรบที่เป็นเอกลักษณ์
- R** Reunification การฟื้นคืนประชาชาติสยาม
- E** Elephant War มหาสงครามยุทธหัตถี
- S** Sacrifice ความเสียสละอุทิศตน
- U** University Philosophy สู่ปรัชญาของมหาวิทยาลัย
- A** Amulet เครื่องรางของขลัง
- N** Narrative เรื่องเล่าขาน ตำนาน วรรณคดี

โดยทั้ง 8 บท จากการถอดรหัส 8 ตัวอักษรในพระนามนี้ จะฉายภาพร้อยเรียงให้เห็นตั้งแต่พระมหาวีรกรรมในอดีต ในยุคที่ยังคงใช้กำลังในการทำสงครามตัดสิน สืบต่อมาถึงยุคสมัยปัจจุบันที่เป็นสงครามแห่งปัญญา ซึ่งไม่ว่าจะเป็นยุคใดสมัยใดก็ตาม หลักฐานในแง่มุมต่าง ๆ กลับชี้ไปทางเดียวกันว่า สมเด็จพระนเรศวรมหาราชก็ยังคงเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญของประชาชนของพระองค์เสมอ

หนังสือ “สมเด็จพระนเรศวรมหาราช พลังขับเคลื่อนเบื้องหลังประชาชาติ” ได้เคยตีพิมพ์ไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2552 โดยตีพิมพ์ 2 ครั้งในปีเดียวกัน ครั้งแรกเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 จำนวน 1,200 เล่ม ครั้งที่ 2 ตีพิมพ์ในเดือนตุลาคม 2552 จำนวน 1,000 เล่ม ทั้ง 2 ครั้งจำหน่ายหมดลงในเวลาอันรวดเร็ว ปัจจุบันไม่มีจำหน่ายแล้ว อย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาผ่านไป 16 ปี จึงถือเป็นโอกาสอันดีที่จะได้มีการนำมาอ่านทบทวน แล้วเรียบเรียงนำเสนอใหม่ โดยใช้ภาษาที่ผู้คนเข้าถึงได้ง่ายขึ้น ดูไม่เป็นวิชาการมากเกินไป และเพิ่มเติมข้อมูลใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงหลังจากปี พ.ศ. 2552 จนถึงปัจจุบัน ในเชิงอภิปรายทำนองเป็นเกร็ดความรู้ เพื่อจุดประกายให้ผู้อ่านเกิดแรงบันดาลใจไป

อ่านหนังสือเล่มเดิม หรือค้นคว้าต่อจากเอกสารหรือหนังสือที่เกี่ยวข้อง
ตามความสนใจของผู้อ่านต่อไป หนังสือ “NARESUAN พระราชประวัติ
สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ฉบับอ่านใหม่” จึงเกิดขึ้นด้วยประการฉะนี้

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยนเรศวร และสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
นเรศวร ที่ให้การสนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือในครั้งนี้ ขอขอบคุณ
คณะผู้เรียบเรียงเนื้อหาที่สละเวลามาช่วยอ่าน ดีความ ถอดรหัส และ
เล่าเรื่อง เพื่อให้เป็นเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวร
มหาราช ฉบับ “อ่านใหม่” ที่น่าสนใจและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่
ผู้อ่านร่วมสมัย

อรอุษา สุวรรณประเทศ

(บรรณาธิการ)

18 กันยายน 2568

น้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมอุทิศถวาย
อานิสงส์แห่งการจัดพิมพ์หนังสือนี้

เพื่อบูชาสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเจ้า

เนื่องในวาระครบรอบ 36 ปี แห่งมหาวิทยาลัยนเรศวร

ขอพระบารมี ปกป้องคุ้มครองพสกนิกรชาวไทยทุกคน
ให้ประสบแต่ความร่มเย็น เปี่ยมเต็มด้วยความจงรักภักดี

สารบัญ

Name ว่าด้วยเรื่องของ “พระนามนเรศวร”	1
อรอุษา สุวรรณประเทศ	
Attack การสงครามและยุทธวิธีที่เป็นเอกลักษณ์	17
ชินภัทร หนูสงค์	
Reunification การฟื้นคืนประชาชาติสยาม	39
ชินภัทร หนูสงค์	
Elephant War มหาสงครามยุทธหัตถี	61
สุวรรณี ทองรอด	
Sacrifice ความเสียสละอุทิศตน	81
อรอุษา สุวรรณประเทศ	
University Philosophy สู่ปรัชญาของมหาวิทยาลัย	89
อรอุษา สุวรรณประเทศ	
Amulet เครื่องรางของขลัง	101
สุรเชษฐ์ คูหาเลิศ	
Narrative เรื่องเล่าขาน ตำนาน วรรณคดี	123
ภาคภูมิ สุขเจริญ, บุษกร แก้วอ่ำ และเจษฎาภรณ์ จุยกาย	
ดัชนี	155
ผู้เขียน	157

Name

ว่าด้วยเรื่องของ
“พระนามนเรศวร”

อรอุมา สุวรรณประเทศ

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช หรือ สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 2 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ 18 แห่งกรุงศรีอยุธยา หากกล่าวถึงพระนามของพระองค์ ในเอกสารทั้งของไทยและต่างประเทศ มีการกล่าวอ้างถึงพระนามสมเด็จพระนเรศวรไว้อย่างต่าง ๆ กัน เช่น พระนริศ พระนเรศ และพระนเรศวร ทั้งนี้ ยังไม่รวมถึงพระฉายานามหรือคำเรียกอื่น เช่น พระองค์ดำ (Black King) พระราชาไฟ (Raja Api) จึงอาจทำให้เกิดข้อสงสัยว่าพระนามดั้งเดิมของพระองค์ควรจะเป็นพระนามใดกันแน่ สำหรับคำตอบของคำถามนี้นั้น ข้าพเจ้าผู้เขียนเคยค้นคว้าเรื่องที่มาของพระนาม “**นเรศวร**” ไว้เมื่อครั้งทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก สาขาวิชาคติชนวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยได้ตีพิมพ์ผลการค้นคว้าประเด็นนี้ ในวารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-เมษายน พ.ศ. 2552 หน้าที่ 11-32 ในบทความที่ชื่อว่า “**อันเนื่องมาจากพระนามนเรศวร (On the Varied Names of King Naresuan the Great)**” และยังได้เผยแพร่ในหนังสือ “สมเด็จพระนเรศวรมหาราช พลังขับเคลื่อนเบื้องหลังประชาชาติ” ในบทที่ 4 ที่เป็นการกล่าวถึงแนวคิดเรื่องการอวตารของเทพเจ้า และได้วิเคราะห์เชื่อมโยงนัยแห่งการอวตารที่ปรากฏในพระนามนเรศวรด้วย ผู้สนใจอาจไปติดตามหาอ่านฉบับเต็มได้ในโอกาสต่อไป สำหรับฉบับอ่านใหม่นี้ จะเป็นเพียงแต่สรุปสาระสำคัญเชื่อมโยงให้เห็นว่าพระนาม “นเรศวร” มีที่มาอย่างไร

มีข้อสันนิษฐานจากนักวิชาการว่า พระนาม “**นเรศวร**” อาจมิใช่พระนามดั้งเดิม หากแต่เกิดจากการตัดคำผิดของอาลักษณ์ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จากพระนามที่จารึกว่า “สมเด็จพระนเรศวรราชาธิราช” ซึ่งที่จริงแล้วควรเป็น สมเด็จพระนเรศวรราชาธิราช (เทียบเคียงกับสร้อยพระนามของสมเด็จพระเพทราชา

Attack

การสงครามและ
ยุทธวิธีรบที่เป็น
เอกลักษณ์

ชินภัทร หยุสงค์

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้มีพระปรีชาสามารถทางด้านการทหารอย่างสูงยิ่ง พระองค์มิได้ทรงเป็นเพียงผู้ปกครองบ้านเมือง หากแต่ทรงเป็นผู้นำกองทัพที่กล้าหาญทรงออกรบด้วยพระองค์เองมาโดยตลอด นับตั้งแต่ครั้งทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นพระมหาอุปราช จนกระทั่งเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ พระราชกรณียกิจด้านการสงครามของพระองค์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของชาติ เพราะทรงสามารถขับไล่และปราบปรามข้าศึกศัตรูมิให้รุกรานอาณาเขตของสยามได้อย่างต่อเนื่อง อันเป็นการธำรงรักษาเอกราชและอธิปไตยของชาติไทยให้ดำรงอยู่

พระราชกรณียกิจด้านการสงครามของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

1. ขณะทรงดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระมหาอุปราช

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงมีบทบาทสำคัญในการศึกสงครามตั้งแต่ครั้งดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระมหาอุปราช โดยทรงเข้าร่วมและทรงบัญชาการรบหลายครั้ง อันเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่การประกาศเอกราชของกรุงศรีอยุธยาในเวลาต่อมา พระราชกรณียกิจที่สำคัญในช่วงนี้สามารถสรุปได้ดังนี้

ครั้งที่ 1 สงครามกรุงศรีอยุธยาและหงสาวดีเข้าตีกรุงศรีสัตนาคนหุต (พ.ศ. 2117)

พระเจ้าบุเรงนองโปรดให้สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชนำทัพอยุธยาเข้าร่วมศึกกับกรุงศรีสัตนาคนหุต โดยมีสมเด็จพระนเรศวรตามเสด็จ แต่ครั้งนั้นสมเด็จพระนเรศวรทรงประจวบด้วยไข้ทรพิษ พระเจ้าบุเรงนองจึงโปรดให้กองทัพอยุธยาเลิกทัพกลับ

Reunification

การฟื้นคืน
ประชาชาติสยาม

ชินภัทร หยุสงค์

ในปี พ.ศ. 2106-2017 สมเด็จพระนเรศวรมีพระชนม์ประมาณ 9 พรรษา พม่ายกทัพมาล้อมกรุงศรีอยุธยา ครั้งนี้พระเจ้าหงสาวดีบุเรงนอง ซึ่งปราบดาภิเษกเป็นกษัตริย์ต่อจากพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ ได้หาเหตุยกกองทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาโดยส่งราชสาส์นมาขอช้างเผือกของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ แต่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิไม่ประทานให้ พระเจ้าหงสาวดีจึงกรีธาทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา ครั้งนี้พระเจ้าหงสาวดีบุเรงนองทรงมีประสบการณ์จากการที่เคยเป็นแม่ทัพของพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้มาตีกรุงศรีอยุธยาครั้งก่อน จึงทรงเปลี่ยนยุทธศาสตร์การรบใหม่ โดยเกณฑ์เจ้าประเทศราชและหัวเมืองทั้งปวงจัดทัพไปเต็มอัตราศึก แล้วยกขึ้นไปตีกวาดหัวเมืองทางเหนือก่อน แทนที่จะยกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาโดยตรงทันที และเมื่อพระเจ้าหงสาวดีทรงตีหัวเมืองเหนือได้หมดแล้วจึงได้ยกกองทัพขนาดมหึมาลงมาล้อมกรุงศรีอยุธยา ด้วยกำลังพลของกรุงศรีอยุธยาที่มีน้อยกว่ามาก ประกอบกับการประเมินสถานการณ์ว่ายังเป็นฤดูแล้ง พม่าสามารถตั้งทัพล้อมกรุงได้นานจนในที่สุดอาจจะเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า ดังนั้นสมเด็จพระมหาจักรพรรดิจึงทรงยอมอ่อนน้อมต่อพระเจ้าบุเรงนอง

ผลของสงครามครั้งนี้ในพงศาวดารไทยกล่าวไว้เพียงว่า³

...ครั้งนั้นฝ่ายกรุงพระมหานครศรีอยุธยาออกเป็นพระราชไมตรี และสมเด็จพระมหากษัตริย์เจ้าทั้งสองฝ่าย เสด็จมาทำสัตยาธิษฐานหลั่งน้ำทักษิโณทก ตำบลวัดพระเมรุ แล้วจึงพระเจ้าหงสาขอเอาสมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระราเมศวรเจ้าและช้างเผือก 4 ช้างไปเมืองหงสา...

³ คำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด และพระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์. (2515). พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร : คลังวิทยา.

Elephant War

มหาสงคราม
ยุทธหัตถี

สุพรรณิ กองสอ

ยุทธหัตถี หรือการชนช้าง (Elephant war, Elephant duel) กล่าวได้ว่าเป็นการทำสงคราม บนหลังช้างตามประเพณีโบราณของกษัตริย์ในภูมิภาคแถบอุษาคเนย์ และในประวัติศาสตร์สากลมีกษัตริย์นำกรบหลายพระองค์ที่ใช้ช้างในสงครามและกระทำยุทธหัตถี เช่น พระเจ้าเปารยะแห่งอินเดีย ที่ใช้กองทัพช้างศึกสู้กับกองทัพของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช ในพม่าพระเจ้าบุเรงนองและพระเจ้านันทบุเรงต่างก็เคยกระทำยุทธหัตถีและได้รับชัยชนะมาแล้วอย่างงดงาม ทั้งสองพระองค์ ในสิงหลพระเจ้าทูลฐคามณีอภัย ได้กระทำยุทธหัตถีชนะพระเจ้าเอเฟลชะของทมิฬ (กรมศิลปากร, 2559, หน้า 34)

ยุทธหัตถีเป็นการทำสงครามรบบนหลังช้าง ซึ่งถือว่าเป็นเกียรติยศสูงสุดของพระมหากษัตริย์ และชาชาติทหาร เพราะช้างถือเป็นสัตว์ใหญ่ เป็นสัญลักษณ์ของผู้ปกครองผู้มีบารมี กอปรด้วยพลังกำลังมหาศาล การรบด้วยช้างศึกจึงเป็นการต่อสู้ที่ยิ่งใหญ่ การต่อสู้นี้ปะทะกันแบบเผชิญหน้า ผู้แพ้อาจถึงแก่ชีวิตได้ การรบบนหลังช้างหรือการกระทำยุทธหัตถี จึงถือว่าเป็นการศึกที่ยิ่งใหญ่ของชนชั้นปกครองในดินแดนที่ได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมจากประเทศอินเดียเป็นสำคัญ

กล่าวกันว่าในชมพูทวีป หรือดินแดนที่เป็นอินเดีย ปากีสถาน เนปาล และบังกลาเทศในปัจจุบัน นับถือเป็นคติมาแต่ดึกดำบรรพ์ว่า ยุทธหัตถีหรือการชนช้างเป็นยอดยุทธวิธีของนักรบ เพราะเป็นการต่อสู้อย่างตัวต่อตัว แพ้ชนะกันด้วยความคล่องแคล่วแกว่งกล้า กับการชานีชำนาญในการขับขี่ช้างชน โดยมีต้องอาศัยวีรพลหรือกลอุบายแต่อย่างใด เพราะโดยปกติในการทำสงครามโอกาสที่จอมทัพทั้งสองฝ่ายจะเข้าใกล้ชิดจนถึงชนช้างกันมีน้อยมาก ดังนั้น กษัตริย์พระองค์ใดกระทำยุทธหัตถีชนะ ก็จะได้รับยกย่องว่ามีพระเกียรติยศสูงสุด และแม้แต่ผู้แพ้ก็ได้รับการยกย่องสรรเสริญว่าเป็นนักรบแท้ มิได้ดำเนินตีเตียนต่อกัน ซึ่งคติที่ว่าความนิยมของไทยด้วยเช่นกัน

Sacrifice

ความเสียสละ
อุทิศตน

อรอุมา สุวรรณประเทศ

สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงมีพระราชสมภพเมื่อปีเถาะ พ.ศ. 2098 ในรัชกาลสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ บ้านเมืองในขณะนั้น เพิ่งจะเริ่มเข้าสู่ความสงบหลังจากความสำเร็จในการปราบกบฏท้าวศรีสุดาจันทร์และขุนวรวงศาธิราชในปี พ.ศ. 2091 และเพิ่งผ่านศึกสงครามกับพม่าที่ยกมาในปีเดียวกันหลังจากที่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิเสวยราชสมบัติได้ 7 เดือน โดยพระเจ้าหงสาวดี (ตะเบ็งชะเวตี้) หมายฉวยโอกาสครอบครองกรุงศรีอยุธยาจากสถานการณ์ความวุ่นวายภายใน แม้ว่าครั้งนี้ไทยจะยังไม่เสียกรุงศรีอยุธยาให้แก่พม่า แต่ก็ต้องสูญเสียสมเด็จพระศรีสุริโยทัยจากการที่พระองค์ทรงขับช้างเข้ารบป้องกันสมเด็จพระมหาจักรพรรดิที่กำลังเพลี่ยงพล้ำเสียที่ข้าศึกจนพระองค์เองถูกพระเจ้าแปรฟันด้วยขอ้ง้าวสิ้นพระชนม์ และต้องเสียช้างเผือก 2 ช้าง คือ พระยาปราบและพระยานุภาพ ให้แก่พระเจ้าหงสาวดีเพื่อไถ่ตัวพระมหาธรรมราชาและสมเด็จพระราเมศวรที่ถูกพม่าจับตัวได้ (ดูรายละเอียดในคำให้การชาวกรุงเก่า คำให้การขุนหลวงหาวัด และพระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ (คลังวิทยา, 2515, น. 456), (พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ วัดพระเชตุพน, 2514, น. 25-30 และ น. 45-46)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2106-2107 พม่ายกทัพมาล้อมกรุงศรีอยุธยาอีกครั้ง คราวนี้พระเจ้าหงสาวดีบุเรงนองซึ่งปราบดาภิเษกเป็นกษัตริย์ต่อจากพระเจ้าตะเบ็งชะเวตี้ได้หาเหตุยกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยาโดยส่งราชสาส์นมาขอช้างเผือกของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ แต่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิไม่ประทานให้ พระเจ้าหงสาวดีจึงกรีธาทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา ผลของสงครามครั้งนี้ในพงศาวดารไทยกล่าวไว้เพียงว่า ฝ่ายกรุงศรีอยุธยายอมยุติ เจริญสัมพันธไมตรี พระมหากษัตริย์ทั้งสองฝ่ายเสด็จมาทำสัตยาธิษฐานหลังทักษิณทก และพระเจ้าหงสาวดีได้ขอ

University Philosophy

สู่ปรัชญาของ มหาวิทยาลัย

อรอุมา สุวรรณประเทศ

มหาวิทยาลัยนเรศวร ตั้งอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก ถือกำเนิดมาจากวิทยาลัยวิชาการศึกษา ที่ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 และต่อมาได้พัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตพิษณุโลก ก่อนที่จะแยกตัวเป็นเอกเทศจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเมื่อปี พ.ศ. 2533 เป็นมหาวิทยาลัยนเรศวร โดยชื่อของมหาวิทยาลัยนั้น ได้รับพระราชทานจาก พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อสดุดีและเฉลิมพระเกียรติแด่ สมเด็จพระนเรศวรมหาราช วีรกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ผู้ทรงประสูติที่เมืองพิษณุโลก และทรงเคยดำรงพระอิสริยยศเป็นสมเด็จพระมหาอุปราชครองเมืองพิษณุโลกมาก่อน

นอกจากจะเป็นมหาวิทยาลัยที่ได้รับพระราชทานพระนาม **“นเรศวร”** เป็นชื่อของมหาวิทยาลัยแล้ว วันสถาปนามหาวิทยาลัยนเรศวร ยังตรงกับวันขึ้นครองราชย์ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชอีกด้วย กล่าวคือ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชเสด็จขึ้นครองราชย์ เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2133 ขณะพระชนมพรรษา 35 พรรษา ทรงเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ 18 แห่งกรุงศรีอยุธยา ในขณะที่มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2533 ซึ่งขณะนั้นเป็นรัฐบาลของ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีมติให้ยกฐานะวิทยาเขตพิษณุโลก ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศ และได้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยนเรศวร พ.ศ. 2533 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษเล่มที่ 107 ตอนที่ 131 ลงวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2533 ซึ่งเป็นวันครบรอบ 400 ปีของการเสด็จขึ้นครองราชย์ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระมหากษัตริย์ผู้ทรงคุณูปการอันใหญ่หลวงแก่แผ่นดินไทย อีกทั้งยังทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงมีประสูติกาล และจำเริญวัยที่เมืองพิษณุโลก

Amulet

เครื่องราง
ของขลัง

สุรเชษฐ์ คุหาเลิศ

ในสังคมไทยมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และสิ่งเหนือธรรมชาติที่สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนานจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งได้ก่อให้เกิด “ผลผลิตทางวัฒนธรรม” ของกลุ่มชนที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ “เครื่องรางของขลัง” ซึ่งจัดเป็น “คติชนประเภทวัฒนธรรมวัตถุ” ถือว่าเป็นมรดกที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อบุคคลที่ศรัทธาหรือเคารพบูชา โดยมีความเชื่อว่ามีพลังอำนาจบางประการที่สามารถป้องกันภัยหรือเสริมความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตได้ หากพิจารณาถึงความหมาย คำว่า “เครื่องราง” หมายถึง สิ่งของที่ผู้คนเคารพบูชาโดยเชื่อว่ามีพลังในการป้องกันภัยอันตราย เช่น ยิงไม่ออก ฟันไม่เข้า ตัวอย่างเช่น ตะกรุด ผ้ายันต์ หรือเหล็กไหล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ส่วนคำว่า “ของขลัง” หมายถึง สิ่งที่มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อกันว่าสามารถดลบันดาลให้เกิดสิ่งที่ผู้ครอบครองปรารถนา เช่น ความสำเร็จ ความเจริญ หรือชัยชนะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) แม้ความหมายของคำว่า “เครื่องราง” และ “ของขลัง” จะใกล้เคียงกัน แต่ในทางปฏิบัติแล้วทั้งสองแทบไม่อาจแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจนในสังคมไทย เพราะต่างก็ถูกสร้างและยึดถือขึ้นมาเพื่อเป็นสิ่งที่พึงพิงทางใจ และเป็น “สื่อกลาง” เพื่อเชื่อมโยงมนุษย์กับพลังเหนือธรรมชาติที่มองไม่เห็น ทั้งนี้ในบริบทของสังคมไทยร่วมสมัย ยังนิยมเรียกเครื่องรางของขลังเหล่านี้ว่า “วัตถุมงคล” แม้ความหมายจะเน้นถึงคุณค่าทางจิตใจและความเชื่อว่าผู้ครอบครองจะได้รับความสุข ความเจริญ หรือการคุ้มครองจากอันตรายต่าง ๆ เช่น ตะกรุด ผ้าประเจียด หรือพระเครื่อง (สุกัญญา สุจนายา, 2558)

ในมุมมองทางคติชนวิทยา “เครื่องราง” “ของขลัง” หรือ “วัตถุมงคล” ยังทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สะท้อนความศรัทธาอันลึกซึ้งของบุคคลในระดับปัจเจกชนและกลุ่มชนในระดับสังคมวัฒนธรรมต่อพลังเหนือธรรมชาติหรือพลังแห่งเบื่องบน ซึ่งยังคง

Narrative

เรื่องเล่าขาน ตำนาน
วรรณคดี

ภาคภูมิ สุขเจริญ, บุษกร แก้วอ่ำ
และเจษฎาภรณ์ ดุษฎาย

หนึ่งในพระมหากษัตริย์ไทยที่ปรากฏชื่อในฐานะวีรกษัตริย์ ผู้กอบกู้เอกราชและปกป้องแผ่นดินไทยจากอริราชศัตรูผู้รุกรานอธิปไตย ย่อมต้องปรากฏพระนาม “สมเด็จพระนเรศวรมหาราช” เป็นสำคัญในประวัติศาสตร์ชาติสยามก่อนจะเป็น “ประเทศไทย” ในปัจจุบัน พระองค์ล้วนเป็น “ต้นแบบ” และ “สัญลักษณ์” ของความกล้าหาญ เสียสละ ทรงอุทิศพระองค์เพื่อแผ่นดินอย่างแท้จริง

หากจะกล่าวถึงเรื่องเล่า (Narrative) ที่สัมพันธ์กับเรื่องราวของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชแล้วนั้น พลิกนิกรที่ศรัทธาในพระองค์ ท่านน่าจะคิดเชื่อมโยงกับพระราชประวัติ เป็นหลักสำคัญ แต่ในบทนี้ ผู้เขียนจะนำเรื่องเล่าที่ปรากฏทั้งเรื่องราวย้อนอดีตที่สัมพันธ์กับพระองค์ผ่านแฉาวรรณกรรม อันโดดเด่น รวมถึงสิ่งที่ตกทอดหรือได้รับการกล่าวถึงในขณะปัจจุบันทั้งประสบการณ์ของผู้เขียนที่เป็นศิษย์เก่า และเป็นผู้ปฏิบัติงานในขณะปัจจุบัน รวมทั้งเรื่องเล่าที่ปรากฏในช่องทางสื่อปัจจุบันในรูปแบบสื่อออนไลน์ที่ยังคงส่งต่อรุ่นสู่รุ่นมากล่าวถึงในบทนี้

ว่าด้วยเรื่องเล่าผ่านวรรณกรรม

การปรากฏสืบทอดเรื่องราวที่สัมพันธ์กับปัจเจกบุคคลที่ยังได้รับการยอมรับ ศรัทธาจนถึงสังคมในยุคปัจจุบัน บุคคลนั้นต้องมีลักษณะพิเศษหรือถึงพร้อมด้วยการยอมรับจากสังคมวงกว้าง สมเด็จพระนเรศวร นับเป็นพระมหากษัตริย์ในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่ได้รับการจารจารึกเรื่องราวผ่านวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ อย่างน่าสนใจ สืบต่อมาจนถึงในยุคที่ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในชีวิตปัจจุบัน ผู้เขียนจะขอหยิบยกปรากฏการณ์เรื่องเล่าต่าง ๆ ที่แม่นเรื่องนั้น ๆ จะเกิดขึ้นผ่านเวลามหาหลายศตวรรษ แต่ยังส่งอิทธิพลต่อกลุ่มผู้ศรัทธาอย่างแนบแน่น จากการสืบค้น รวบรวมข้อมูลในเบื้องต้น ปรากฏ

ประวัติผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอุха สุวรรณประเทศ

อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คติชนวิทยา ปรัชญาและศาสนาคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สำเร็จการศึกษาปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต และอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาคติชนวิทยา จากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีความเชี่ยวชาญด้านคติชนวิทยาเปรียบเทียบ คติชนวิทยาประยุกต์ วรรณคดีไทย ไทยศึกษา และมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม (Intangible Cultural Heritage - ICH)

อาจารย์ ดร.สุวรรณี กองรอด

อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี และปริญญาโท สาขาภาษาไทย ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร และศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาคติชนวิทยา มหาวิทยาลัยนเรศวร มีความเชี่ยวชาญด้านภาษา วรรณกรรมไทย วรรณกรรมท้องถิ่น และคติชนวิทยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาคภูมิ สุขเจริญ

อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาคติชนวิทยา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีความสนใจ
ด้านคติชนวิทยา วัฒนธรรมศึกษา และการสื่อสาร
ด้านการพูด

อาจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ คุหาเลิศ

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะสหวิทยาการ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สำเร็จการศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตและ
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคติชนวิทยา คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร มีความสนใจด้านคติชนวิทยา
ไทยศึกษา และการท่องเที่ยว

นายชินภัทร หุณสงค์

รับราชการครู โรงเรียนบางกระทุ่มพิทยาคม
จังหวัดพิษณุโลก

สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย (เกียรตินิยมอันดับ 1) คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร และอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีความสนใจด้านภาษา วรรณกรรม และศิลปวัฒนธรรมไทย ตลอดจนประวัติศาสตร์และบริบททางวัฒนธรรมท้องถิ่นของเมืองพิษณุโลก

นางสาวบุษกร แก้วอ่ำ

อาจารย์พิเศษภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และปริญญาโท จากคณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร ปัจจุบันกำลังศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร มีความสนใจในด้านคติชนวิทยา ภาษาไทย และภาษาศาสตร์ เพื่อประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์และสืบสานองค์ความรู้ทางภาษาและวัฒนธรรมไทย

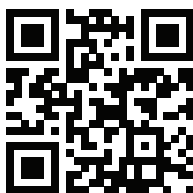
นายเจษฎากรณ์ จุ้ยฉาย

สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ปัจจุบันกำลังศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาไทยคดีมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
มีความสนใจด้านภาษา วาทกรรมศึกษา การวิเคราะห์
ข้อความ ภาษาและวาทกรรม

สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยนเรศวร

สั่งซื้อหนังสือออนไลน์ จัดส่งถึงบ้านสะดวกรวดเร็ว

สั่งซื้อทันที

กรณีต้องการสั่งซื้อหนังสือปริมาณมาก หรือเข้าชั้นเรียนติดต่อได้ที่
ฝ่ายจัดจำหน่ายสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

nuph@nu.ac.th

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร

0 5596 8833-8836

[nu_publishing](https://twitter.com/nu_publishing)

NUPH
online store

www.nupress.grad.nu.ac.th

“จากพระราชประวัติของสมเด็จพระนเรศวร
จะเห็นได้ว่า การเสียสละของพระองค์
มีนัยหมายถึงการสละความสุขสบาย
เพื่อสร้างความมั่นคงของรัฐ
การสละความปลอดภัย
เพื่อสร้างศักดิ์ศรีของชาติ
และการสละชีวิตส่วนพระองค์
เพื่อสร้างชีวิตใหม่ให้คนทั้งแผ่นดิน ”

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร
Naresuan University Publishing House

